

Rodinný výskyt klíšťové encefalitis po konzumaci nepasterovaného koziho mléka z domácího chovu

Hana Orliková

1. Charakteristika události:

Od 1.9.2007 onemocněly klíšťovou encefalitidou sérologicky potvrzenou tři osoby z jedné rodiny z Dolních Životic v okrese Opava, kdy vehikulem přenosu nákazy klíšťovou encefalitidou bylo syrové, tepelně neopracované kozí mléko z domácího chovu.

2. Lokalizace události:

Postiženy byly 3 osoby (matka narozená 1970 a její dvě dcery narozené 2001 a 2003) z jedné rodiny z Dolních Životic v okrese Opava, žijící ve společné domácnosti na hájence u lesa.

3. Datum prvního a posledního případu:

Začátek klinických příznaků byl u všech tří osob od 1.9.2007, průběh onemocnění byl dvoufázový, kdy druhá fáze onemocnění se objevila u každé z postižených v jiný den (od 12.9., od 17.9. a od 18.9.2007).

4. Charakteristika postižených podle věku, pohlaví, školy či zaměstnání

- Onemocněly 3 osoby z jedné rodiny z Dolních Životic
- **Dle věku:** nejmladší byla 4 letá dívka, dále 6 letá dívka a nejstarší 37 letá žena
- **Dle roku narození:** 2003-1x, 2001-1x, 1970-1x,
- **Dle pohlaví:** 1 žena a 2 dívky
- **Dle rodinné příslušnosti:** matka a její dvě dcery
- **Dle zaměstnání:** 1x mateřská škola, 1x základní škola (1.třída), 1x žena v domácnosti, nezaměstnaná

5. Další epidemiologické charakteristiky:

- **Dle očkování proti klíšťové encefalitidě:**
Žádná z postižených osob nebyla v minulosti očkována proti klíšťové encefalitidě
- **Dle místa izolace**
Všechny 3 případy byly hospitalizovány na infekčním oddělení Slezské nemocnice v Opavě
- **Dle výsledku laboratorního vyšetření**
Všechny tři případy byly laboratorně pozitivní na klíšťovou encefalitidu:
Sérologie: sérum - anti klíšťová encefalitis Elisa Ig pozitivní, IgM pozitivní,
likvor - anti klíšťová encefalitis Elisa Ig negativní, IgM pozitivní.

6. Počet exponovaných:

Onemocněly 3 osoby z celkem 4 exponovaných. Kozí mléko, syrové, tepelně neopracované, pili celkem 4 lidé, kromě tří případů s onemocněním pil mléko ještě muž, nar.1966 (manžel a otec postižených).

Attack rate je 75 %.

Ve společné domácnosti byla ještě babička, nar.1951, která nekonzumovala kozí mléko.

7. Klinický průběh:

Klinický průběh onemocnění byl středně těžký, dvoufázový, s prvními příznaky od 1.9.2007, přičemž druhá fáze začala u ženy nar.1970 od 12.9. a u dívky nar.2003 od 17.9. a u dívky nar.2001 od 18.9.2007 - u všech s bolestmi hlavy nejvíce frontálně, horečkou do 39 st.C, slabostí, malátností, u jedné dívky nar. 2003 i s bolestmi břicha, u ženy nar. 1970 navíc ještě vertigo, bolesti žaludku, bolesti páteře s vystřelováním do hlavy a ucha, parestezie dkk, bolesti svalů, výrazná slabost, spavost. Všechny tři případy byly hospitalizovány na infekčním oddělení Slezské nemocnice v Opavě od 18.9. (první případ – žena nar. 1970) a od 19.9.2007 (dvě dívky nar. 2001 a 2003). U všech tří případů byla provedena lumbální punkce s nálezem aseptické meningitidy, sérologické vyšetření u všech tří osob z likvoru anti KE Elisa IgM pozitivní, Ig negativní. Sérologie – sérum anti KE IgM pozitivní, IgG pozitivní u všech případů. Průběh hospitalizace byl bez závažnějších komplikací. Všechny tři byly propuštěny domů dne 10.10.2007.

8. Stručný popis průběhu a šetření v terénu:

Dne 19.9.2007 bylo provedeno pracovníci protiepidemického oddělení KHS MSK ÚP Opava depistážní šetření u pacientky nar. 1970, z Dolních Životic, která byla přijata dne 18.9.2007 na infekční oddělení Slezské nemocnice v Opavě pro podezření na klíšťovou encefalitu (která byla následně sérologicky potvrzena) s počátkem potíží cca od 1.9.2007. Pacientka uvedla přísátí klíštěte v květnu 2007 a opakovanou konzumaci tepelně neopracovaného domácího kozího mléka.

Depistážním šetřením bylo zjištěno, že ve společné domácnosti jsou další čtyři osoby, z nichž dvě děti - dívky nar. 2001 a 2003 měly klinické příznaky - bolesti hlavy, horečku do 39 st.C, malátnost cca od začátku září 2007, přičemž některé příznaky přetrvávají a tyto dívky rovněž pily tepelně neopracované kozí mléko.

Bylo upřesněno, že postižené osoby pily mléko od dvou koz, které jsou chovány rodinou už dva roky, přičemž kozy se pasou na louce u lesa za domem v Dolních Životicích (hájenka). Mléko konzumovali čtyři členové rodiny, z nichž 3 mají klinické potíže. Mléko pili bez předchozího tepelného opracování, žádné výrobky z mléka nedělali. Jiným osobám mléko nedávali.

Rodina bydlí na hájence – dům u lesa, chovají: 2 kozy (laktující), od nichž pili mléko - viz výše, 4 ovce (pouze na maso, nejsou dojené), 2 psy, 5 koček, hejno slepic (7), 12 králíků.

Dne 19.9.2007 bylo telefonicky dohodnuto: okamžité přijetí dvou dětí s klinickými potížemi na infekční oddělení Slezské nemocnice a jejich vyšetření na klíšťovou encefalitu (diagnóza klíšťové encefalitis u nich byla následně sérologicky potvrzena).

Bylo provedeno ambulantní vyšetření sérologie na KE u dalších dvou osob ze společné domácnosti, které neuváděly klinické potíže a z nichž jedna také pila kozí mléko. Obě byly sérologicky negativní a bylo jim doporučeno očkování proti klíšťové encefalitidě.

Nikdo z pětičlenné rodiny nebyl očkovan.

Byl domluven zákaz konzumace kozího mléka.

Byla informována vedoucí protiepidemického odboru KHS MSK se sídlem v Ostravě, vedoucí oddělení hygieny výživy, vedoucí územního pracoviště Opava, MUDr. Januška z virologické laboratoře Zdravotního ústavu v Ostravě a MVDr. Agel z Krajské veterinární správy Moravskoslezského kraje, Inspektorátu Opava.

Dne 20.9.2007 byla zaslána spěšná informace na Ministerstvo zdravotnictví ČR.

Dne 21.9.2007 byly provedeny odběry krve a mléka a zajištěno jejich vyšetření na klíšťovou encefalitu od dvou koz z domácího chovu v Dolních Životicích (ve spolupráci s Krajskou veterinární správou MS kraje, inspektorátem Opava a virologickou laboratoří - NRL pro arboviry ZÚ Ostrava a protiepidemickým oddělením KHS MS kraje, ÚP Opava). Výsledky sérologie krve byly pozitivní a vyšetření mléka metodou PCR bylo negativní.

**Masmédia nebyla informována.
Sankce nebyly uděleny.**

9. Zdroj, původce a cesta přenosu:

Vysoce pravděpodobným zdrojem nákazy byly dvě laktující kozy z domácího chovu, pěstované pouze pro využití touto rodinou. Kozy se pásly v okolí domu- na louce u lesa v Dolních Životicích, kde je ohnisko klíšťové encefalitisy.

Vehikulem bylo kozí mléko nadojené od těchto dvou koz, mléko pily postižené osoby syrové, bez tepelného opracování. Matka nar.1970 pila syrové kozí mléko celou dobu před onemocněním i po začátku klinických příznaků až do dne hospitalizace, obě dívky pily mléko do začátku potíží do asi do 1.9.2007. Z kozího mléka nebyly vyráběny žádné jiné výrobky.

Laboratorně bylo vyšetřeno sérum a mléko obou koz. Výsledky vyšetření jsou uvedeny v tabulce:

Tabulka č.1 Laboratorní výsledky vyšetření krve a mléka dvou koz

Koz	jméno	krev			mléko
		aKE - KFR	aKE Elisa Ig	aKE -VNT	KE - PCR
Koza hnědá	Růžena	32 !	258 !	128 !	negativní
Koza bílá	Líza	4 !	172	128 !	negativní

Dvě z nemocných osob měly letos přísáto klíště, ale již déle než odpovídá inkubační době- dívka nar. 2003 měla klíště 1.6.2007 a žena nar. 1970 měla klíště někdy na jaře (snad v květnu).

10. Protiepidemická opatření:

Byl dohodnut zákaz konzumace kozího mléka (mléko od koz z domácího chovu, nebylo využíváno komerčně, nebylo dáváno jiným osobám). Rodina byla poučena o nutnosti tepelného zpracování zvířecích produktů i do budoucna.

Aktivně byly vyhledány a vyšetřeny všechny exponované osoby z ohniska, osoby s klinickými příznaky byly hospitalizovány (potvrdila se u nich klíšťová encefalitis) a osoby bez příznaků byly vyšetřeny ambulantně (měly negativní výsledky sérologie, bylo jim doporučeno očkování proti klíšťové encefalitisy).

Byla informována vedoucí protiepidemického odboru, vedoucí oddělení hygieny výživy, vedoucí územního pracoviště a veterinární lékař z Krajské veterinární správy Moravskoslezského kraje, Inspektorátu Opava.

Bylo realizováno vyšetření dvou dojených koz – jejich krve a mléka na klíšťovou encefalitisu (ve spolupráci s KVS MS kraje, inspektorátem Opava, virologickou laboratoří – NRL pro arboviry ZÚ Ostrava a protiepidemickým oddělením KHS MS kraje, ÚP Opava). Výsledky sérologie krve na klíšťovou encefalitisy byly pozitivní, mléko metodou PCR bylo negativní.

11. Závěry:

Od 1.9.2007 onemocněly klíšťovou encefalitisou, sérologicky potvrzenou tři osoby z jedné rodiny z Dolních Životic v okrese Opava. Klinický průběh onemocnění byl středně těžký, dvoufázový. Všechny tři případy byly hospitalizovány na infekčním oddělení. Žádná z postižených osob nebyla očkovaná proti klíšťové encefalitisy.

Pravděpodobným zdrojem nákazy byly dvě laktující kozy z domácího chovu, chované v místě bydliště rodiny v Dolních Životicích (v krvi koz pozitivní sérologie na virus klíšťové encefalitisy), vehikulem přenosu bylo tepelně neopracované kozí mléko.

Tomuto mléku byly exponovány celkem 4 osoby, onemocněly tři, attack rate je 75 %.

Jedná se o druhý rodinný výskyt klíšťové encefalitidy s alimentárním přenosem z tepelně neopracovaného kozího mléka v rozmezí dvou let na území okresu Opava. Na podzim roku 2005 šlo o čtyři případy onemocnění u rodiny z Opavy-Komárova, nyní o 3 případy z Dolních Životic.

Osvětu v prevenci klíšťové encefalitidy je žádoucí zaměřit na venkovské obyvatelstvo, zdůraznit i možný alimentární způsob přenosu v ohniscích nálezů, spolupracovat s praktickými lékaři ohledně nabídky preventivního očkování.

12. Zprávu podává 19.10.2007

MUDr. Hana Orliková,

odd. protiepidemické

KHS MSK, ÚP Opava